Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Kirjallinen asiantuntijalausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta (HE 154/2021 vp)

Suomen Metsästäjäliitto pitää erittäin tarpeellisena selkiyttää rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamista ja parantaa luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä.

Esitetty laki ei kuitenkaan pelkästään riitä jäykän luonnonsuojelulain aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseksi. Vaikka lajiensuojelu ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja parantaminen ovat äärimmäisen tärkeitä uhanalaisten lajien tilanteen parantamiseksi, lajien tilanne on luonnossa jatkuvassa muutoksessa. Esimerkiksi valkoposkihanhi ja merimetso ovat osoittaneet, että luonnonsuojelulaista ja EU:n luonnonsuojeluun liittyvistä direktiiveistä puuttuu joustava mekanismi suojelustatuksen muuttamisesta, kun laji ylittää suojelutavoitteen ja muuttuu runsautensa vuoksi jopa merkittävää haittaa muille lajeille, ympäristölle tai taloudelle aiheuttavaksi lajiksi. Haitat tulee korvata täysimääräisinä, mutta ongelmien kasvaessa yhteiskunnan resurssit eivät loputtomasti riitä kasvavien korvauskustannusten rahoittamiseksi. Siksi haittojen ennaltaehkäisyn ja korvausten ohella on äärimmäisen tärkeää voida puuttua myös lajin runsauteen ja paikkakohtaiseen esiintyvyyteen. Edullisinta tämä on säännellyn metsästyksen avulla. Pyynnin hyväksyttävyyden parantamiseksi saalis tulee aina käyttää hyödyksi.

Huomiot pykäläkohdittain:

1 § Lain tavoite

Pykälän perustelutekstissä tulisi kohtaan 2) liittyen todeta, että korvausten on tarkoitus olla täysimääräisiä, ja että minkäänlaista tiettyä vahinkotapahtumaa tai vahingon aiheuttavaa lajia ei suljeta pois, jos vahinko on merkittävä. Myöskään perustelutekstin kohtaan 1) liittyvä ensisijaisuus ei saa rajata aiheutuneen vahingon korvaamista.

Perustelu
Metsästäjäliitto pitää tavoitteen kirjausta ja perustelutekstejä mainittujen asioiden osalta jätetyn liian avoimeksi ja siten niiden jäävän herkästi riittävässä mitassa toteutumatta.

2 § Soveltamisala

Kohtaan 3) tulee porotaloudelle maakotkan lisäksi lisätä vastaavasti merikotka. Kalatalouden tukemiseen tulee kalasääsken lisäksi lisätä vastaavasti merimetso- ja harmaahaikara.

Perustelu
Merikotkakanta on kasvanut ja se levittäytyy yhä laajemmalle. Merikotkan on raportoitu saalistaneen poronvasoja. Korvauksissa merikotka olisi hyvä huomioida jo tässä vaiheessa, ennen laajempien haittojen ilmaantumista, joita vääjäämättä tulee kannan kasvaessa ja

yksilöiden samalla oppiessa hyödyntämään poronvasoja entistä useammin.
Merimetson ja harmaahaikaran aiheuttamat vahingot ovat lisääntyneet kalankasvattamoissa. Vahinkoja on kuitenkin mahdollista vähentää ennaltaehkäisevin toimin, mutta esteitä on vuosittain korjattava ja vahinkoja katettava. Tämän vuoksi tukimenettelyä olisi laajennettava kalasääsken ohella seuraavaksi merkittävimpiin kalankasvattamoille haittaa aiheuttaviin lajeihin merimetsoon ja harmaahaikaraan.
Lisäykset olisi vastaavasti huomioitava muissa asiaan liittyvissä pykälissä.

9 § Kunnan viranomaisen tehtävät

Pykälään tulee lisätä myös neuvonta- ja ohjaustehtävä.

Perustelu
Kunnan viranomainen on vahingonkärsijää lähimpänä oleva asianomainen viranomainen, jolta vahingonkärsijän tulee saada neuvoja asiansa eteenpäin viemisessä.

14 § Korvauksen myöntämisen yleiset edellytykset

Metsästäjäliitto katsoo, että ehdoton vain suoran vahingon korvaaminen saattaa joissain tapauksissa olla kohtuutonta, mikäli välillinen vahinko on suoraa vahinkoa suurempi tai on erittäin merkittävä osa vahinkoa.

Perustelu
Esimerkiksi tilanteessa, jossa suora vahinko olisi heinämäärän vähentyminen ja pilaantuminen, mutta pilaantumisesta tietämättä omistetuille eläimille tarjottu pilaantunut heinä johtaisi välillisesti eläinten lopettamiseen tai merkittäviin hoitotoimenpiteisiin, tulisi näitä välillisiäkin vahinkoja merkittävinä korvata.

Myös vaatimus vahingonkärsijän velvollisuudesta pyrkiä estämään vahinko tai sen laajeneminen on kohtuuton sellaisenaan. Velvoite voisi olla ilmoittaa kunnan viranomaiselle vahingon syntymisestä, jolloin kunnan viranomainen voisi antaa neuvot vahingon kärsijälle vahinkojen vähentämiseksi. Vahinko voi olla myös ennalta-arvaamaton. Mikäli kunnan viranomainen tai ELY tiedostaa alueellisesti kohonneen riskitekijän, sen tulisi antaa tietoa sallituista ja kohtuullisesti toteutettavista vahingon ennaltaehkäisyn tavoista toimijoille. Vasta tämän jälkeen voidaan odottaa, että toimijalla olisi varteenotettava mahdollisuus toimia vahingon estämiseksi tai sen laajenemisen vähentämiseksi.

Perustelu
Vahingonkärsijän tietotaito saattaa olla erittäin vähäinen niistä toimista, mitä rauhoitetun lajin kohdalla on mahdollista tehdä tai millaiset lailliset kohtuulliset toimet vähentävät tai estävät vahinkoa.

15 § Korvattavat vahingot ja korvauksen saaja

Myös irtaimistolle aiheutunut vahinko tulee korvata, mikäli irtaimistovahinko todetaan merkittäväksi.

Perustelu
Rakennuksen irtaimisto saattaa olla merkittävä vahingon kärsijälle. Se saattaa liittyä elinkeinoon tai olla sijoitusomaisuutta.

17 § Viljelysvahinkojen korvausperusteet

Ruokaviraston laatimaa viljelyksen arvoa voidaan pitää ohjaavana, mutta vahingonkärsijälle on varattava mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan taulukkoa korkeampaa arvoa esitettäessä.

Perustelu
Käytetty kasvi tai peltoala voi satoisuuden, laadun tai muun vastaavan seikan johdosta olla merkittävästi keskimääräistä arvokkaampi ja laadun/arvon nostamiseksi sen kasvattamiseen on voitu käyttää merkittävästi normaalia enemmän työtä. Esimerkiksi luomu tai jokin erikoisviljelmä tai uusi menetelmä taikka tutkimustilanne saattaa nostaa sadon arvoa.

18 § Eläinvahinkojen korvausperusteet

Tuotanto- tai kotieläimen arvoa voidaan pitää esitetyn mukaisesti ohjaavana, mutta vahingonkärsijälle on varattava mahdollisuus tapauskohtaiseen harkintaan taulukkoa korkeampaa arvoa esitettäessä.

Perustelu
Eläin saattaa olla merkittävästi arvokkaampi, kuin keskimääräinen arvo. Työ- tai kilpakäyttöön jalostettu ja koulutettu eläin saattaa kykyjensä tai taitojensa vuoksi olla myös selvästi tavanomaista arvokkaampi.

22-25 §

Maakotkan lisäksi pykäliin tulisi lisätä vastaavasti merikotka.

Perustelu
Merikotkakanta on kasvanut ja se levittäytyy yhä laajemmalle. Merikotkan on raportoitu saalistaneen poronvasoja. Korvauksissa merikotka olisi hyvä huomioida jo tässä vaiheessa, ennen laajempien haittojen ilmaantumista, joita vääjäämättä tulee kannan kasvaessa ja yksilöiden samalla oppiessa hyödyntämään poronvasoja entistä useammin. Lisäys olisi vastaavasti huomioitava muissa asiaan liittyvissä pykälissä.

26-27 §

Kalatalouden tukemiseen tulee kalasääsken lisäksi lisätä vastaavasti merimetso ja harmaahaikara.

Perustelu
Merimetson ja harmaahaikaran aiheuttamat vahingot ovat lisääntyneet kalankasvattamoissa. Vahinkoja on kuitenkin mahdollista vähentää ennaltaehkäisevin toimin, mutta esteitä on vuosittain korjat-

tava ja vahinkoja katettava. Tämän vuoksi tukimenettelyä olisi laajennettava kalasääsken ohella seuraavaksi merkittävimpiin kalankasvattamoille haittaa aiheuttaviin lajeihin merimetsoon ja harmaahaikaraan. Lisäykset olisi vastaavasti huomioitava muissa asiaan liittyvissä pykälissä.

30 § Korvauksen ja tuen hakeminen

Hallituksen esityksen mukaan korvausta haettaisiin sen vuoden joulukuun loppuun mennessä, jona vahinko on tapahtunut. Metsästäjäliitto ei pidä ehdotettua sääntelyratkaisua tyydyttävänä, sillä se johtaa joissakin tapauksissa kohtuuttoman pitkäkestoisiin korvausmenettelyihin. Vain yksi vuoden loppuun sijoittuva määräpäivä olisi erityisen ongelmallinen keväällä tapahtuvista valkoposkihanhivahingoista kärsiville viljelijöille, mikäli korvaushakemuksia alettaisiin käsitellä vasta hakuajan päättymisen jälkeen. Metsästäjäliitto muistuttaa hanhien keväällä tekemien vahinkojen olevan tyypillisesti syysvahinkoja merkittävämpiä ja aiheuttavan todellisia taloudellisia vaikeuksia vahingonkärsijöille.

33 § Päätös

Päätöksistä tulisi selvitä myös missä ajassa avustus, korvaus tai tuki maksetaan. Metsästäjäliitto pitää tärkeänä, että maksaminen tapahtuu mahdollisimman pian päätöksen antamisesta.
Verovaroista maksettujen tukien tulisi lisäksi olla verovapaita, jotta korvauksen hyöty olisi täysimääräinen, eikä kertaalleen käsiteltyjä verovaroja kuluisi uudelleen veronkannosta aiheutuviin kuluihin.

Perustelu
Vahingonkärsijän toiminta on usein riippuvainen tuotannon tuloksesta, eikä etenkään korvauksen saamisessa saisi olla pitkää viivettä. Vahingon korjaaminen vaatii lisäksi resursseja ja ilman viivyttelemätöntä korvauksen saamista vahingon vaikutukset ulottuvat pahimmillaan vielä seuraavaan vuoteen.

Riihimäellä 25.10.2021

SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITTO – FINLANDS JÄGARFÖRBUND R.Y.

Toimeksi saaneena:

Ere Grenfors
Luonnon- ja riistanhoitopäällikkö